LT

EUROPOS CENTRINIS BANKAS

EUROSISTEMA

EUROPOS CENTRINIO BANKO NUOMONĖ

2009 m. rugsėjo 29 d.

dėl valstybinio audito Lietuvos banke

(CON/2009/77)

Įžanga ir teisinis pagrindas

2009 m. rugpjūčio 25 d. Europos centrinis bankas (ECB) gavo Lietuvos Respublikos Seimo audito komiteto prašymą pateikti nuomonę dėl Valstybės kontrolės įstatymo 14 straipsnio pakeitimo ir papildymo įstatymo projekto[1] (toliau – įstatymo projektas).

ECB kompetencija teikti nuomonę yra grindžiama Europos bendrijos steigimo sutarties 105 straipsnio 4 dalimi ir 1998 m. birželio 29 d. Tarybos sprendimo 98/415/EB dėl nacionalinių institucijų konsultavimosi su Europos centriniu banku teisės akto projekto nuostatų klausimais[2] 2 straipsnio 1 dalies trečia įtrauka, kadangi įstatymo projektas yra susijęs su Lietuvos banku. Vadovaudamasi Europos centrinio banko darbo reglamento 17 straipsnio 5 dalies pirmu sakiniu, Valdančioji taryba priėmė šią nuomonę.

1. Įstatymo projekto tikslas

1.1 Įstatymo projektu iš esmės siekiama pakeisti Valstybės kontrolės įstatymą, kad būtų detalizuotos ir sukonkretintos teisinio reguliavimo nuostatos, aiškiai numatant Valstybės kontrolei galimybę atlikti valstybinį auditą Lietuvos banke, t. y. atlikti Lietuvos banko įstatyme numatytos vykdomos veiklos auditą tiek, kiek tai neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams ir juose įtvirtintiems Europos centrinių bankų sistemos (ECBS) tikslams ir uždaviniams.

1.2 Pagal galiojančią Valstybės kontrolės įstatymo redakciją Lietuvos bankas nėra išskirtas kaip atskiras valstybinio audito subjektas. Pasak besikonsultuojančios institucijos, teisinis pagrindas atlikti valstybinį auditą Lietuvos banke šiuo metu kyla tik iš sisteminės teisės normų, apibrėžiančių Valstybės kontrolės kompetenciją, valstybinio audito subjektus ir valstybinio audito mastą, analizės. Dėl to, Valstybės kontrolės įstatymo pasiūlyti pakeitimai suteiks Valstybės kontrolei aiškų teisinį pagrindą atlikti tokį valstybinį auditą Lietuvos banke.

1 Valstybės žinios, 1995, Nr. 51-1243.

2 OL L 189, 1998 7 3, p. 42.

2. Bendros pastabos

2.1 Paskutinį kartą Valstybės kontrolė atliko auditą Lietuvos banke 2004 metais[3]. Audituojamas laikotarpis iš esmės buvo 2002–2003 metai, iki Lietuvos įstojimo į ES.

Nuo 1994 m. Lietuvos banko finansinių ataskaitų auditą atlieka nepriklausomas išorės auditorius. Šiuo metu Lietuvos banko nepriklausomas išorės auditorius yra UAB „Ernst & Young Baltic“.

2.2 Kalbant apie įgaliojimus atlikti valstybinį auditą, nors ECB ir keliuose nacionaliniuose centriniuose bankuose (NCB) be nepriklausomų išorės auditorių (pavyzdžiui, Eurosistemos nacionaliniams centriniams bankams paskirtų pagal Europos centrinių bankų sistemos ir Europos centrinio banko statuto (toliau – ECBS statutas) 27 straipsnio 1 dalį) atliekamo audito vykdomi ir kiti teisės aktuose numatyti auditas ir kontrolė, tokio audito apimčiai taikomi tam tikri apribojimai. 2008 m. gegužės mėn. pranešime apie konvergenciją[4] ECB pažymėjo, kad kai NCB operacijas kontroliuoja valstybinė audito tarnyba arba panaši institucija, atsakinga už valstybės finansų naudojimo kontrolę, teisinis pagrindas turi aiškiai nustatyti kontrolės apimtį ir ji turi nepažeisti NCB nepriklausomo išorės auditoriaus veiklos, kaip numatyta ECBS statuto 27 straipsnio 1 dalyje. Valstybinis auditas turi būti atliekamas nepolitiniais, nepriklausomais ir grynai profesiniais pagrindais. Bet kuriuo atveju valstybės kontrolierių veikla neturi kelti pavojaus NCB nepriklausomumui.

2.3 Be to, ECB ne kartą pažymėjo, kad laikantis NCB finansinio nepriklausomumo principo[5], jokie tokie teisės aktuose numatyti auditas ir kontrolė jokiu atveju negali reikšti *ex ante* trečiosios šalies kišimosi į NCB išlaidas, kurios yra reikalingos teisės aktuose numatytiems jo uždaviniams, įskaitant ir su ECBS susijusius, ir su ECBS nesusijusius uždavinius, ir kad nacionalinėje teisėje turėtų būti numatyti konkretūs saugikliai, užtikrinantys, jog valstybės kontrolieriai nesikiš į nepriklausomų išorės auditorių veiklą, kai jie tikrina su ECBS susijusias ataskaitas ir su ECBS susijusius uždavinius[6], nustatytus Sutartimi ir ECBS statutu. Be to, ECB primena besikonsultuojančiai institucijai, kad Bendrijos teisės ir jos pagrindu priimtų taisyklių viršenybė taip pat reiškia, kad nacionaliniais įstatymais dėl trečiųjų šalių prieigos prie [NCB] dokumentų negali būti sudarytos prielaidos pažeisti ECBS konfidencialumo režimą[7].

2.4 Konkrečiai Lietuvos atžvilgiu 2006 m. gegužės mėn. pranešime apie konvergenciją ECB pažymėjo, kad pagal Valstybės kontrolės įstatymą ši institucija turi teisę tikrinti, ar efektyviai valdomas valstybės turtas. ECB taip pat konstatavo, jog „supranta, kad: 1) Valstybės kontrolei taip pat yra taikoma [Lietuvos banko] įstatymo 3 straipsnio 2 dalis dėl bendro draudimo duoti nurodymus NCB; 2) Valstybės kontrolės auditas apsiriboja Lietuvos banko nekilnojamojo turto, įrenginių ir

---

3 2004 m. gruodžio 30 d. Valstybinio audito ataskaita: Lietuvos banko veiklos vertinimas. Galima rasti Valstybės kontrolės tinklalapyje: http://www.vkontrole.lt/auditas_ataskaita.php?730.

4 Pranešimas apie konvergenciją, 2008 m. gegužė, p. 21.

5 Nuomonė CON/2008/10. Visos ECB nuomonės skelbiamos ECB tinklavietėje www.ecb.europa.eu.

6 Nuomonės CON/2006/4, CON/2006/33 ir CON/2006/44.

7 Pranešimas apie konvergenciją, 2008 m. gegužė, p. 21.

kapitalo valdymu, naudojimu ir disponavimu jais; ir 3) Valstybės kontrolė neturi teisės trukdyti nei išorės auditorių nuomonei, nei Lietuvos banko su ECBS susijusiems uždaviniams“[8]. ECB padarė išvadą, kad dėl šių saugiklių Valstybės kontrolės įgaliojimai nėra nesuderinami su centrinio banko nepriklausomumu.

ECB pažymi, kad šios pastabos vis dar galioja.

3. Konkrečios pastabos

3.1 Atsižvelgiant į centrinio banko nepriklausomumui užtikrinti būtinus saugiklius, paminėtus 2006 m. gegužės mėn. pranešime apie konvergenciją (žr. šios nuomonės 2.4 punktą), dabartinė įstatymo projekto formuluotė turėtų būti patikslinta siekiant užtikrinti tokių saugiklių įtvirtinimą.

3.2 Tame pačiame kontekste pažymėtina, kad ECB supranta besikonsultuojančios institucijos intenciją detalizuoti ir sukonkretinti teisinio reguliavimo nuostatas[9]. Tačiau ECB pažymi, kad paties įstatymo projekto formuluotė nevisiškai atitinka įstatymo projekto tikslus. Todėl, siekiant teisinio tikrumo, įstatymo projekto formuluotė turėtų būti pakoreguota, kad būtų užtikrinti pirmiau minėti saugikliai, pavyzdžiui, Valstybės kontrolės įgaliojimai apibrėžti vadovaujantis „valdymo veiklos efektyvumo“ koncepcija, įtvirtinta ECBS statuto 27 straipsnio 2 dalyje.

Ši nuomonė bus skelbiama ECB tinklavietėje.

Priimta Frankfurte prie Maino 2009 m. rugsėjo 29 d.

[parašas]

ECB pirmininkas

Jean-Claude TRICHET

8 Pranešimas apie konvergenciją, 2006 m. gegužė, p. 72.

9 Įstatymo projekto aiškinamojo rašto 2 ir 4 dalys.